

ОДЕСЬКА НАЦІОНАЛЬНА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ

УДК 347.44 (477)

ВОРОНІНА Надія Вікторівна

**НАБУТТЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЗНАХІДКУ
ЗА ЦИВІЛЬНИМ ПРАВОМ УКРАЇНИ**

Спеціальність 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес;
сімейне право; міжнародне приватне право

Автореферат
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Одеса – 2010

Дисертацією є рукопис

Робота в Одеській національній юридичній академії Міністерства освіти і науки України

Науковий керівник доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України
ХАРИТОНОВ Євген Олегович,
Одеська національна юридична академія,
завідувач кафедри цивільного права

Офіційні опоненти: доктор юридичних наук, професор
академік Академії правових наук України
ЛУЦЬ Володимир Васильович,
Академія муніципального управління,
завідувач кафедри цивільно-правових дисциплін;

кандидат юридичних наук, доцент
БУЛЕЦА Сибілла Богданівна,
державний вищий навчальний заклад
«Ужгородський національний університет»,
доцент кафедри цивільного права,
заступник декана юридичного факультету

Захист відбудеться 4 червня 2010 р. о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 41.086.03 Одеської національної юридичної академії за адресою: 65009, м. Одеса, Фонтанська дорога, 23.

З дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Одеської національної юридичної академії за адресою: м. Одеса, вул. Піонерська, 2.

Автореферат розісланий 30 квітня 2010 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

П.П. Музиченко

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Власність традиційно вважається центральним інститутом цивільного права. Проблематика відносин власності в цілому та набуття права власності зокрема, ніколи не втрачали актуальності. Набуття права власності регулювалося ще в римському праві. Залежно від політичного режиму та соціально-економічної обстановки в нашій країні змінювалося відношення законодавця до питань власності. Розвиток юридичної науки та практики на сучасному етапі характеризується поверненням інтересу до права власності, особливо яскраво це проявляється стосовно набуття права власності. Потреба в чіткому та повному правовому регулюванні в сфері набуття права власності росте пропорційно росту його значущості.

Розвиток інституту власності диктується потребами суспільства, цивільного обігу й тому вимагає всебічної розробки теоретичних і практичних питань, пов'язаних, з набуттям права власності. Інститут набуття права власності постійно розвивається, оскільки важливо закріпити не тільки можливість набуття права власності, але й способи й підстави, за якими таке набуття буде законним.

Введення в дію у 2004 р. Цивільного кодексу України (далі – ЦК України) призвело до появи нових підходів та форм набуття власності. Зазначене тягне необхідність теоретичного обґрунтування та визначення способів та підстав набуття права власності, оскільки вони мають свої особливості, що викликані, перш за все, запровадженням ЦК України нових, у порівнянні з раніше існуючими, підстав набуття права власності на об'єкти права власності.

Тому, на сучасному етапі розвитку суспільних відносин в Україні представляється актуальним розгляд питання про загальні положення набуття права власності та окремі підстави його виникнення. Інтерес фізичних та юридичних осіб до об'єктів права власності призвів до пошуків науковців до дослідження інституту набуття права власності. Так, тільки у Російській Федерації протягом останніх років було захищено близько десяти дисертацій з питань набуття права власності, а в Україні – п'ять.

Зміни, внесені у регулювання цивільних відносин з приводу набуття права власності, потребують наукової розробки для подальшого застосування на практиці. Це тим більше актуально, оскільки питанню набуття права власності на знахідку у сучасних підручниках та монографіях приділено недостатньо уваги, що й пояснює звернення до відповідної проблематики.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження відповідає напрямкам досліджень

Одеської національної юридичної академії «Традиції та новації у сучасній українській державності і правовому житті» на 2006-2010 роки (державний реєстраційний номер 0106U004970), а також безпосередньо пов'язана з планом науково-дослідницької роботи кафедри цивільного права на 2006 – 2010 роки за темою «Традиції та новації у сучасному цивільному праві України».

Мета та завдання дослідження. Мета дослідження полягає в з'ясуванні сутності та значення категорії «знахідка» на основі історико-правового аналізу, досвіду юридичної практики й широкого залучення сучасної законодавчої бази та визначення перспектив вдосконалення правового регулювання, а також пошук шляхів і методів підвищення ефективності правового регулювання відносин, що виникають із приводу набуття права власності на знахідку і знаходження шляхів удосконалення правозастосовної практики в цій сфері.

Для досягнення поставленої мети було сформульовано такі основні завдання:

- дослідити еволюцію правового регулювання набуття права власності, зокрема, на знахідку;

- визначити засади українського цивільного законодавства, які регулюють набуття права власності на знахідку;

- встановити критерії класифікації та основні види підстав та способів набуття права власності;

- встановити співвідношення термінів «спосіб» та «підстава» набуття права власності;

- визначити поняття знахідки у цивільному праві;

- встановити ознаки знахідки;

- дослідити умови набуття права власності на знахідку;

- виробити на основі результатів цього дослідження конкретні пропозиції по удосконаленню чинного цивільного законодавства.

Об'єктом дисертаційного дослідження є правовідносини, пов'язані із набуттям права власності на знахідку у цивільному праві України.

Предметом дисертаційного дослідження є система правових норм, що регулюють відносини, пов'язані з набуттям права власності на знахідку.

Методологічну базу дослідження становлять загальні та спеціальні наукові методи, серед яких чільне місце посідає загальнонауковий діалектичний метод із системно-функціональним підходом до аналізу досліджуваних явищ. Застосування цього методу дозволило розглянути набуття права власності на знахідку як категорію, що знаходиться у процесі постійного розвитку.

У рамках зазначеного методологічного підходу використано також формально-логічний метод, за допомогою якого досліджувалося законодавство щодо набуття права власності на знахідку.

Порівняльний метод дав змогу проаналізувати положення, що стосуються відносин, які є предметом даного дисертаційного дослідження, у ЦК України та раніше чинному цивільному законодавстві, а також порівняти вирішення цих питань у ЦК України та цивільному законодавстві деяких інших країн.

Науково-теоретичною базою дослідження стали роботи в галузі цивільного права вітчизняних та зарубіжних науковців.

Сформульовані в дисертації теоретичні висновки спираються на загальні досягнення юридичної науки, в тому числі на результати досліджень вітчизняних та зарубіжних цивілістів, романістів.

Теоретичною базою для висновків, зроблених у дисертації, слугували праці видатних вчених-цивілістів Російської імперії: К. Анненкова, Є.В. Васьковського, І.Є. Енгельмана, Л. Кассо, Д.І. Мейєра, П.А. Мулова, К.П. Побєдоносцева, Н.С. Товстолеса, І.Н. Трепицина, Г.Ф. Шершеневича, та ін.; вчених-цивілістів радянського періоду: С.С. Алексєєва, С.Н. Братуся, А.В. Венедиктова, О.С. Йоффе, І.Б. Новицького, Б.Л. Хаскельберга та ін.; науковців України В.А. Васильєвої, Д.В. Дзери, В.М. Коссака, В.В. Луця, О.А. Підопригори, І.В. Спасибо-Фатєєвої, Є.О. Харитонова, О.І. Харитонові, Я.М. Шевченко, Р.Б. Шишки та ін., правознавців Російської Федерації: Л.В. Пуляєвської, Л.В. Саннікової, А.П. Сергєєва, К.І. Скловського, Ю.К. Толстого, С.А. Хохлова, Л.В. Щеннікової та ін.

Проте, праці згаданих вище авторів стосувалися лише окремих аспектів проблеми, що є предметом цього дослідження, і не охоплюють усі її аспекти у цілому.

Емпіричною базою дослідження є чинне законодавство України, а також законодавство деяких зарубіжних країн. У процесі дослідження опрацьовувалися також монографічна та навчальна література, практика судів м. Одеси з досліджуваного питання.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що дисертація є першим в Україні комплексним дослідженням набуття права власності на знахідку.

Вперше сформульовано низку положень стосовно бачення проблем формування та розвитку норм, які регулюють набуття права власності на знахідку, котрі б враховували сучасний стан цивільного законодавства та досягнення цивілістичної думки України.

На підставі одержаних у процесі дослідження результатів на захист виносяться такі положення:

вперше:

запропоновано наступні значення терміну «знахідка»: 1) безхазяйна річ, яка була знайдена; 2) виявлення загубленої речі – юридичний факт – вчинок; 3) фактичне заволодіння річчю як односторонній набувальний акт (юридичний факт) – окупація (заволодіння); 4) юридичний склад, який лежить в основі виникнення права власності у особи – заволодіння, набуття права власності через 6 місяців з моменту знайдення речі при дотриманні вимог ст. 338 ЦК України;

на основі аналізу співвідношення понять «способи» та «підстави» набуття права власності, зроблено висновок про віднесення до тієї чи іншої категорії знахідки. Оскільки підставами набуття права власності є юридичні факти або юридичні склади, які відповідно до закону тягнуть виникнення права власності на певне майно в конкретних осіб, а способом – правомірні дії, спрямовані на набуття правовідносин власності, зроблено висновок, що знахідка, як предмет матеріального світу входить у господарську сферу особи, яка набуває право, способом заволодіння (окупація). А механізм, передбачений у ст. 338 ЦК України – є сукупністю юридичних фактів, тобто є підставою набуття права власності на знахідку;

визначено, що знахідка як безхазяйна річ має такі ознаки:

1) це втрачена річ, тобто річ, що вийшла з володіння, фактичного панування особи без її волі; загубленою вважається річ, яка: а) вибула з володіння власника, зберігача або особи, якій вона була доручена; б) знаходиться у випадковому місці, не в місці свого постійного чи звичайного перебування; 2) предметом знахідки може бути лише рухоме майно; 3) це річ, власник якої невідомий; 4) при знахідці випадковість має місце як на стороні того, хто втратив, так і на стороні того, хто знайшов річ; 5) попередній власник зберігає право власності на цю річ і вправі вимагати її повернення від незаконних власників у 6-місячний строк від дня знайдення речі, після спливу цього строку – втрачає право вимагати річ за будь-яких умов, якщо особа, яка знайшла річ, виконала всі умови, вказані у ст.ст. 337-338 ЦК України; 6) при знахідці неможливо встановити, яким чином вона вийшла з чийого б то не було володіння;

зроблено висновок, що зобов'язальний наслідок знахідки полягає у тому, що особа, яка знайшла річ, зберігає лише наступні права (якщо з'явиться власник речі): 1) вимагати від особи, якій вона повернута, або особи, яка набула право власності на неї, відшкодування необхідних витрат, пов'язаних із знахідкою (зберігання, розшук власника, продаж речі тощо – ч. 1 ст. 339 ЦК України); 2) вимагати від її власника (володільця) винагороду за знахідку в розмірі до двадцяти відсотків вартості речі (ч. 2 ст. 339 ЦК України); 3) вимагати винагороди, якщо знайдена річ була

предметом публічної обіцянки винагорода на умовах публічної обіцянки (ч. 3 ст. 339 ЦК України);

зроблено висновок, що винагорода за ч. 2 ст. 339 ЦК України представляє собою вид заохочувальних правовідносин. З цього приводу, напевне, законодавець мав би подібну «премію за чесноту» визначити як «нагорода», оскільки цей термін більш точно, ніж термін «винагорода» відображає заохочувальний характер відповідної премії;

обґрунтовується висновок про необхідність вдосконалення норм ЦК України, які регулюють набуття права власності. 1) Визначення у ст. 335 ЦК України безхазяйної речі вимагає уточнення: безхазяйною є річ, яка не має власника, власник якої невідомий або від права власності на яку власник відмовився. 2) Зі ст. 347 ЦК України випливає, що з моменту відмови від права власності майно фактично нікому не належить, тобто ніхто за нього не є відповідальним, адже за ст. 336 ЦК України особа, яка заволоділа рухомою річчю, від якої власник відмовився, набуває право власності на цю річ з моменту заволодіння нею. Відшкодування шкоди, завданої таким майном, неможливо стягнути ні з колишнього власника, якщо його вважати таким з моменту, коли він відмовився від речі, ні з майбутнього власника, в останньому випадку з очевидних причин. Тому, запропоновано викласти ч. 2 ст. 347 ЦК України у такій редакції: у разі повної та безумовної відмови від права власності на майно, право на нього припиняється з моменту виникнення права власності у особи, яка заволоділа рухомою річчю. Для нерухомих речей, цінність яких, як правило, вища ніж рухомих (тому треба запобігти імпульсивним рішенням власників, що можуть сформуватися під впливом різних непередбачених ситуацій), доцільно зберегти той режим, який передбачений ч. 3 с. 347 ЦК України. 3) Запропоновано конкретизувати строк виконання обов'язку особою, яка знайшла річ, повідомити про знахідку відповідним органам, що дасть змогу запобігти недобросовісним діям особи, яка знайшла річ. В зв'язку з цим запропоновано внести зміни до ч. 2 ст. 337 ЦК України такого змісту: якщо особа, яка має право вимагати повернення загубленої речі, або місце її перебування невідомі, особа, яка знайшла загублену річ, зобов'язана заявити про знахідку міліції або органів місцевого самоврядування протягом трьох днів, 4) Пропонується внести зміни до ст. 341 ЦК України та доповнити її ч. 3 з таким змістом: у випадку явки попереднього власника домашньої тварини після переходу її у власність іншої особи попередній власник вправі при наявності обставин, що свідчать про збереження до нього прихильності з боку цієї тварини або про жорстоке поводження з нею нового власника, вимагати її повернення на умовах, обумовлених за згодою з новим власником, а при недосягненні угоди – судом. 5) Частину 2 ст. 339 ЦК України

доповнити абзацом такого змісту: Якщо знайдена річ являє цінність тільки для особи, уповноваженої на її одержання (особисті листи, щоденники, фотографії тощо), розмір винагороди визначається за згодою із цією особою;
набули подальшого розвитку:

теза про те, що знахідка відноситься до первісних способів набуття права власності, оскільки для неї не характерний «перехід права», для набуття права власності на знахідки не є необхідною наявність відповідного права в попереднього власника речі. Для виникнення права власності на знахідку не має ніякого значення, хто саме був власником речі, раніше коли й за якою підставою він її придбав;

теза про те, що термін «археологічна знахідка» має бути змінений на більш коректний: «археологічний скарб». При цьому, така знахідка не є скарбом у розумінні ст. 343 ЦК України;

теза про те, що знахідка тягне за собою двоякий наслідок. Якщо власник знайденої речі не виявиться протягом встановленого законом часу, то право власності на неї здобуває особа, що знайшла (речовий наслідок). Якщо ж власник знайденої речі з'явиться вчасно, то особа, яка знайшла цю річ зберігає лише право вимагати винагороди (зобов'язальний наслідок);

теза про те, що ст. 339 ЦК України визначає юридичний склад, при настанні якого особа, яка знайшла річ, здобуває право власності на неї: заява особи, яка знайшла річ, про її знахідку в міліцію або в орган місцевого самоврядування; сплив шестимісячного строку з моменту даної заяви; відсутність особи, яка уповноважена одержати річ, або відсутність її заяви про її право;

теза про те, що особа, яка знайшла річ, має бути добросовісною. Але визначення добросовісності (особа не знає и не повинна знати про відсутність у неї права на майно) для знахідки є не зовсім прийнятним, оскільки особа, яка знайшла річ, знає, що річ кимось загублена, тобто, що у речі, напевне є власник. Добросовісність особи, яка знайшла річ, виявляється у здійсненні нею дій, спрямованих на виявлення власника та виконання інших вимог, указаних у ст. 337 ЦК України;

удосконалено:

системну класифікацію способів та підстав виникнення права власності. *Первинні способи* набуття права власності можна поділити на: 1) Набуття права власності на нову річ (створення речі). *Підставами* набуття права власності, тобто юридичними фактами, з якими закон пов'язує набуття права власності у особи, при такому способі набуття права власності є: а) створення речі для себе із дотриманням вимог закону; б) самочинне будівництво, у визначених законом випадках; в) специфікація; г) отримання плодів, продукції й доходів. 2) Заволодіння,

що характеризується вступом особи у фактичне володіння річчю, здійсненням над нею господарського панування. *Підставами* набуття права власності шляхом заволодіння річчю є: а) привласнення загальнодоступних дарів природи; б) набуття права власності на безхазяйну річ. Безхазяйні нерухомі речі можуть здобуватися у власність у результаті: набувальної давнини; судового рішення про визнання права власності на безхазяйне нерухоме майно (ч. 2 ст. 335 ЦК України). Безхазяйні рухомі речі можуть здобуватися у власність у результаті: набувальної давнини; якщо власник відмовився від рухомих речей (ст. 336 ЦК України); знахідки (ст. 338 ЦК України); затримки бездоглядних домашніх тварин (ст. 341 ЦК України); знайдення скарбу (ст. 343 ЦК України).

До *похідних способів* належать: 1) Передача. *Підставами* набуття права власності при передачі є: а) правочини, спрямовані на передачу майна у власність; б) приватизація, оскільки ця підстава характеризується передачею публічної власності у приватну. 2) Інші способи, не пов'язані з безпосередньою добровільною передачею: спадкування; конфіскація; реквізиція; набуття права публічної власності на майно, яке не може належати особі; викуп земельної ділянки у зв'язку з суспільною необхідністю та на нерухоме майно у зв'язку з викупом земельної ділянки, на якій воно розміщене; викуп пам'ятки історії та культури.

Практичне значення одержаних результатів. Теоретичне значення дисертації полягає в її спрямованості на усунення прогалин у науці цивільного права щодо набуття права власності на знахідку. Дослідження має також практичну спрямованість, яка полягає у формулюванні висновків і внесенні пропозицій, що можуть бути використані для удосконалення цивільного законодавства України. Окремі теоретичні положення роботи можуть бути застосовані у навчальному процесі при викладанні курсу «Цивільне право України». Висновки дисертаційного дослідження можуть стати основою для подальших наукових досліджень.

Апробація результатів дисертації.

Основні висновки, сформульовані в дисертації, доповідалися та обговорювалися на конференціях: Міжнародній науковій конференції «Життя І.В. Шерешевського, як духовна єдність між поколіннями юристів» (присвячено 120-річчю від дня народження) (13 грудня 2008 р., м. Одеса), IV Міжнародній цивілістичній науковій конференції студентів та аспірантів (3-4 квітня 2009 р., м. Одеса), Міжнародній науково-практичній конференції «Роль та місце ОВС у розбудові демократичної правової держави» (10 квітня 2009 р., м. Одеса), Міжнародній науковій конференції професорсько-викладацького і аспірантського складу «Правове життя сучасної України» (5-6 червня 2009 р., м. Одеса).

Публікації. Основні теоретичні й практичні висновки, положення та пропозиції дослідження викладені у трьох наукових статтях, опублікованих у виданнях, що входять до переліку наукових фахових видань, затверджених ВАК України, та трьох тезах доповідей на науково-практичних конференціях.

Структура дисертації відображає логіку і послідовність наукового дослідження і обумовлена його предметом і метою. Дисертація складається зі вступу, чотирьох розділів, які включають 7 підрозділів, висновків, списку використаних джерел.

Загальний обсяг дисертації становить 211 сторінок, із них основний зміст викладено на 189 сторінках. Список використаних джерел складає 235 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **Вступі** обґрунтовується актуальність теми дослідження, її зв'язок з науковою тематикою Одеської національної юридичної академії, сформульовано мету і завдання дослідження, визначено об'єкт, предмет і використані методи дослідження, викладено наукову новизну і основні положення, що виносяться на захист, висвітлено практичне значення отриманих результатів та їхня апробація.

Розділ 1 «Огляд літератури за темою та історія розвитку вчення про підстави набуття права власності» присвячено аналізу існуючої з досліджуваного питання літератури та вчення про знахідку, яке склалося на сьогодні у цивілістиці. На підставі проведеного дослідження зроблено висновок про те, що важливе значення має вивчення питань формування концепції набуття права власності у римському приватному праві та похідних правових системах, оскільки надалі вони справили помітний вплив на формування відповідних поглядів у вітчизняній цивілістиці та вітчизняному законодавстві. Дослідження цивільного права дореволюційної Росії дає можливість краще зрозуміти сутність та значення багатьох основних цивільно-правових категорій та інститутів, притаманних нормальному ринковому обігу, тобто це має своє наукове, пізнавальне та методичне значення і в наш час. Власне, темі знахідки та її правових наслідків присвячені спеціальні наукові розвідки цивілістів Російської імперії. Наприклад, П.А. Муллов розглядав проблеми набуття права власності на знахідку та скарб. Характерною особливістю цієї праці є те, що автор підводив знайдення скарбу під правила про знахідку, що не підтримувалось ні сучасниками автора, ні сучасними цивілістами, а, навпаки, йде мова про необхідність розмежування цих способів набуття права власності.

У літературі ХХ ст. (російській та українській) також розглядалися питання набуття права власності, наприклад, праці А.А. Ярошенко, О.С. Йоффе, Б.Л. Хаскельберга, Б.Б. Черепашина стали підґрунтям сучасних досліджень. У контексті проблематики дисертаційного дослідження мають значення також наукові праці, присвячені юридичним фактам, наприклад, праці С.С. Алексєєва, В.Б. Ісакова, О.А. Красавчикова, В.С. Толстого. Що стосується сучасних цивільно-правових досліджень, зазначається, що для вірного розуміння думок про набуття права власності у цивільному законодавстві України важливими є праці, присвячені інституту права власності взагалі. За останні роки в Україні було опубліковано декілька монографічних досліджень та навчальних посібників, присвячених загальним проблемам правового регулювання відносин власності, зокрема питанням розвитку та здійснення права приватної власності громадян. Найбільш цінними та такими, які лягли в основу подальшого обґрунтування власних висновків стосовно теми дослідження є праці таких українських вчених: А.З. Баранюк, В.В. Васильченко та О.О. Михайленко, М.В. Домашенко, В.Є. Рубаника, Ю.О. Заїки, Ю.П. Пацурківського.

На підставі проведеного огляду літератури, за проблематикою дисертаційного дослідження, зроблено висновок, що ті наукові розвідки, які мали місце у цій галузі, за вкрай незначними винятками, проводилися, по-перше, на іншому законодавчому матеріалі та в інших соціально-економічних умовах і, по-друге, лише побіжно торкалися питань саме набуття права власності на знахідку.

Розділ 2 «Місце знахідки серед підстав та способів набуття права власності» складається з трьох підрозділів і присвячений питанням поняття набуття права власності, підстав і способів такого набуття та їх класифікації.

Підрозділ 2.1. «Поняття набуття права власності» присвячений дослідженню зазначеної категорії як у теоретичному, так і у практичному сенсі. Додатково аргументована думка про те, що виникнення права – це початок існування нового суб'єктивного цивільного права. А набуття – це вольовий процес, результатом якого стає початок існування права. «Набуття», хоч і пов'язується з усвідомленими, ціленаправленими діями особи, яка здобуває річ, але значення слова «набути» – стати власником, власником чого-небудь, «стати» – перейти з одного стану до іншого. Тому набуття права власності – це перехід зі стану, у якому особа не була власником конкретної речі, до стану, у якому та ж особа є власником речі. Цей перехід вважається здійсненим в момент виникнення права власності на річ у набувача. Виділено кілька складових частин, які лежать в основі набуття права власності в кожному конкретному випадку. Насамперед,

це сама воля набувача на одержання правомочностей власника відносно певної речі, що є рушійною силою набуття права власності. Другий компонент набуття права власності – об’єктивація волі на набуття правомочностей власника. Третя складова набуття права власності має правову природу. Почуття приналежності, воля й волевиявлення, спрямовані на набуття права власності, повинні бути підкріплені відповідними нормами права.

У *підрозділі 2.2. «Підстави та способи набуття права власності»* проаналізовано співвідношення цих категорій, а також зроблений їх всебічний аналіз. Встановлено, що під способом набуття права власності розуміється закріплена нормами права ідеальна модель, що описує, які юридичні факти й у якій послідовності повинні мати місце для появи відповідної підстави набуття права власності. Підстава набуття права власності – це юридичний факт або фактичний склад, при наявності якого виникає право власності як суб’єктивне право. Правове значення розмежування полягає в тому, що наявність способу набуття права власності сама по собі не тягне виникнення права власності. Спосіб – усього лише інструмент законодавця, що забезпечує правильний, з погляду суспільної волі напрямок реалізації волі набувача. Правові наслідки у вигляді набуття права власності породжуються тільки наявністю підстави набуття права власності як конкретного завершеного юридичного факту або складу. Зазначається, що для виникнення права власності потрібна сукупність способів та підстав набуття права власності. Проаналізовано також умови набуття права власності.

Підрозділ 2.3. «Класифікація способів та підстав виникнення права власності» присвячено розмежуванню способів та підстав набуття права власності за різними критеріями, їх співвідношенню зі способами припинення права власності. На підставі проведеного дослідження зроблено висновок про те, що поділ способів набуття права власності на первісні та похідні є основним у класифікації способів набуття права власності. Інші способи у певних конкретних випадках можуть знадобитись для систематизації способів набуття права власності, оскільки кожна з них має свої позитивні риси і переваги у використанні, та, зокрема, у правозастосовній та законодавчій діяльності. Розподіл способів набуття права власності на первісні й похідні в чинному законодавстві прямо не закріплений. Однак він може бути виведений шляхом доктринального тлумачення. Зроблено також загальні висновки щодо місця знахідки у системі підстав та способів набуття права власності, відповідно до яких, оскільки підставами виникнення (набуття) права власності є юридичні факти або юридичні (фактичні) склади, які відповідно до закону тягнуть виникнення права власності на певне майно в конкретних осіб, а способом є правомірні дії,

спрямовані на виникнення правовідносин власності, знахідка, як предмет матеріального світу входить у господарську сферу особи, що набуває право, способом заволодіння (окупація). А механізм, передбачений у ст. 338 ЦК України, є сукупністю юридичних фактів, тобто є підставою набуття права власності на знахідку. Знахідка відноситься до первісних способів набуття права власності, оскільки для неї не характерний «перехід права», для набуття права власності на знахідку не є необхідною наявність відповідного права в попереднього власника речі. Право виникає тут внаслідок того, що закон припускає те, що колишній хазяїн речі залишив її, і, тому, необхідно покласти межу невизначеному стану права. Оскільки тут невідома воля попереднього власника, то право нового власника виникає незалежно від прав попереднього власника, він набуває право в обсязі, що встановлений нормами, які регулюють право власності. У фактичному складі деяких первісних способів набуття права власності переважне значення належить юридичній дії – односторонньому волевиявленню набувача – заволодіння. Як і в інших первісних підставах набуття права власності, при знахідці характер набуття права власності визначається переважно негативною рисою – відсутністю правонаступництва.

Розділ 3 «Загальні положення про знахідку як безхазяйну річ» складається з двох підрозділів і присвячений визначенню поняття знахідки як безхазяйної речі та питанням її відмежування від інших видів безхазяйного майна.

У *підрозділі 3.1. «Поняття знахідки як безхазяйної речі»* оскільки аналіз знахідки можливий як розуміння її як юридичного факту, як речі, яку власник або інший володар загубив, а інша особа – знайшла, а також як процедури набуття речі, власник якої невідомий, досліджується, насамперед, знахідка саме як річ, без якої взагалі неможливий відповідний спосіб набуття права власності. Для науково обґрунтованої відповіді на питання про те, чи є знахідка безхазяйним майном, аналізу піддано визначення безхазяйного майна. Зазначається, що відповідно до чинного законодавства під терміном «безхазяйна» розуміється річ, яка не має власника або власник якої невідомий (ч. 1 ст. 335 ЦК України). При цьому далі, у ч. 3 цієї ж статті, до безхазяйних віднесені речі, від права власності на які власник відмовився. Пропонується уточнення зазначеної статті, яка має виглядати таким чином: «безхазяйною є річ, яка не має власника, власник якої невідомий або від права власності на яку власник відмовився. При цьому треба враховувати, що річ може не мати власника, як, наприклад, майно померлої особи до прийняття спадщини, але воно не вважається безхазяйним. Не можна вважати безхазяйними речі, які споконвічно нікому не належали й не можуть бути об'єктами права власності – майно

публічного права, призначене для суспільного користування, речі, вилучені з обігу».

Оскільки чинний ЦК України по-різному визначає правове становище безхазяйних рухомих і нерухомих речей, здійснено їх порівняльний аналіз. На підставі проведеного дослідження зроблено висновок, що знахідка як безхазяйна річ має такі ознаки: 1) це втрачена річ, тобто річ, що вийшла з володіння, фактичного панування особи без її волі, при цьому правове значення має не те, знає або не знає власник, де знаходиться його річ, а те, знає або не знає особа, що знайшла річ, її власника, а також і його волю відносно речі; 2) предметом знахідки може бути лише рухоме майно і воно має бути втраченим; 3) це річ, власник якої невідомий; 4) при знахідці випадковість має місце як на стороні того, хто втратив, так і на стороні того, хто знайшов річ; 5) попередній власник зберігає право власності на цю річ і вправі вимагати її повернення від незаконних власників у 6-місячний строк від дня знайдення речі, після спливу цього строку – втрачає право вимагати річ за будь-яких умов, якщо особа, яка знайшла річ виконала всі умови, вказані у ст.ст. 337-338 ЦК України; 6) при знахідці неможливо встановити, яким чином вона вийшла з чийого б то не було володіння.

У *підрозділі 3.2. «Відмежування знахідки від інших видів безхазяйного майна»* здійснено відмежування знахідки від скарбу, археологічної знахідки, затримання бездоглядної домашньої тварини, інших безхазяйних речей. Оскільки знахідка, як річ, відноситься до групи безхазяйного майна, визначено ознаки цієї речі, що дозволило виокремити її в специфічний різновид безхазяйного майна. Зокрема, встановлено, що знахідка, на відміну від інших видів безхазяйного майна, передбачає відсутність відомостей про волю власника щодо цієї речі (наприклад, викинуті речі передбачають, що власник відмовився від речі і зробив це таким чином, що його воля позбавитися від права власності на цю річ є очевидною). Відмінність знахідки від скарбу визначається в такому: а) скарб є річ схована, однаково навмисно схована людиною або часом, завдяки чому предмет, що лежав на поверхні землі, виявився на глибині, тоді як знахідка є річ загублена. На відміну від знахідки, при якій річ з володіння власника або іншої правомочної особи вибуває поза їх волею, скарбом можна вважати лише навмисно приховані цінності; б) скарб є річ, що так довго залишалася в схованому стані, що припущення про власника її зовсім усувається, тоді як знахідка передбачає припущення, що власник речі існує, але тільки втратив володіння; в) предметом скарбу повинні бути або гроші, або якісь цінності, а знахідки – будь-які рухомі речі. На відміну від знахідки речі, що є предметом скарбу, давно вийшли з володіння власника, і тепер він не може бути встановлений. Тому закон негайно визнає

виникнення права власності на скарб у рівних частках за особою, що виявила скарб і особою, якій належить майно, де скарб був прихований.

Встановлено також, що на відміну від інших безхазяйних речей, аномальне положення яких у господарському обігу обумовлено відсутністю в речі власника, його неналежною турботою про речі або відсутністю бажання зберігати її у своїй господарській сфері, знахідка – це майно, наявність зацікавленості в якому власника з урахуванням стану й характеристик майна є очевидною, як очевидні і явні випадковість, короткостроковість і неординарність його знаходження в подібному положенні, що свідчать про вибуття даного майна з володіння власника мимо його волі. З урахуванням цього неможливе виникнення права власності на знахідку в силу набувальної давності, оскільки набуття такої речі за допомогою її виявлення ні за яких умов не можна кваліфікувати як добросовісне в контексті ст. 344 ЦК України. Запропоновано зміни до чинного ЦК України щодо затримання бездоглядної домашньої тварини.

Розділ 4 «Особливості набуття права власності на знахідку» містить два підрозділи, присвячені дослідженню підстав та способів набуття права власності на знахідку (як річ) та порядку відшкодування витрат, пов'язаних із знахідкою.

У підрозділі 4.1. **«Підстави та способи набуття права власності на знахідку (як річ)»** розглянуто відповідні підстави та способи. У цьому контексті проаналізовано вимоги закону до особи, яка знайшла загублену річ, а також питання набуття права власності на знайдену річ новим власником.

Як вже було наголошено, способом набуття права власності на знахідку є заволодіння. Заволодінням (окупацією) взагалі (в широкому сенсі) називається фактичне набуття володіння. Заволодіння, у сенсі способу набуття права власності, або присвоєння (occipatio), є набуття володіння безхазяйною річчю. Цей правочин Б.Б. Черепакін відносить до односторонньо-зобов'язуючих, тому що тут правовідносини (абсолютно-правове відношення, що зв'язує власника з невизначеною кількістю пасивних суб'єктів) обґрунтовуються волевиявленням активного суб'єкта, а не пасивного, як це має місце у випадках видачі векселя, публічної обіцянки нагороди, креації паперів на пред'явника та інших угодах, що односторонньо управомочують. При цьому мова йде саме про односторонні правочини, для здійснення яких досить волевиявлення однієї особи. Зазначається, що знахідка, як дія (вчинок), а також наступне заволодіння річчю, самі по собі не ведуть до виникнення права власності в особи, яка знайшла річ. Норми про знахідку, у першу чергу, захищають інтереси власника загубленої речі й спрямовані на відновлення володіння річчю ним самим або іншої управомоченої особи. Тільки у випадку, якщо

власник не буде встановлений або річ не буде затребувана особою, що має на неї законне право, особа, яка знайшла річ, зможе звернути знахідку у свою власність. Таким чином, особа, яка знайшла загублену річ (знахідку), не стає її власником автоматично (як, наприклад, особа, що заволоділа річчю, від якої власник відмовився), для цього їй потрібні певні підстави – юридичні факти, вказані у ст.ст. 337-338 ЦК України. Характерну рису знахідки як юридичного складу, який лежить в основі виникнення права власності у особи, яка знайшла річ, становить необхідність розшуку хазяїна. Знахідка тягне за собою двоякий наслідок. Якщо власник знайденої речі не виявиться протягом встановленого законом часу, то право власності на неї набуває особа, яка знайшла (речовий наслідок). Якщо ж власник знайденої речі вчасно з'явиться, то особа, яка знайшла її, зберігає лише право вимагати винагороди, якщо знайдена річ була предметом публічної обіцянки винагороди (зобов'язальний наслідок). Аналіз чинного законодавства дозволив дійти висновку про його недосконалість, в зв'язку з чим запропоновано внести зміни до ч. 2 ст. 337 ЦК України такого змісту: «якщо особа, яка має право вимагати повернення загубленої речі, або місце її перебування невідомі, особа, яка знайшла загублену річ, зобов'язана заявити про знахідку міліції або органів місцевого самоврядування протягом трьох днів».

Підрозділ 4.2. «Порядок відшкодування витрат, пов'язаних із знахідкою» присвячено дослідженню зобов'язального наслідку знахідки. Зазначається, що зобов'язальний наслідок полягає у тому, що особа, яка знайшла річ, зберігає лише (якщо з'явиться власник речі) право: 1) вимагати від особи, якій вона повернута, або особи, яка набула право власності на неї, відшкодування необхідних витрат, пов'язаних із знахідкою (зберігання, розшук власника, продаж речі тощо – ч. 1 ст. 339 ЦК України); 2) вимагати від її власника (володільця) винагороди за знахідку в розмірі до двадцяти відсотків вартості речі (ч. 2 ст. 339 ЦК України); 3) вимагати винагороди, якщо знайдена річ була предметом публічної обіцянки винагороди на умовах публічної обіцянки (ч. 3 ст. 339 ЦК України). Проаналізоване поняття щодо визначення природи винагороди, про яку йдеться у ч. 2 ст. 339 ЦК України, в результаті чого зроблено висновок про те, що винагорода за ч. 2 ст. 339 ЦК України представляє собою вид заохочувальних правовідносин. З цього приводу, напевне, законодавець мав би подібну «премію за чесноту» визначити як «нагороду», адже термін «нагорода» у тлумачному словнику сучасної української мови визначено як те, що сприймається як відзнака за хороші справи, заслуги, чесноти тощо. Цей термін більш точно, ніж термін «винагорода» відображає заохочувальний характер відповідної премії. Таким чином, підстава виплат за ч. 2 ст. 339 ЦК України не може бути визначена як винагорода особи, яка знайшла річ, за сумлінність або

за працю при розшуку речі. Ці виплати мають спонукати її до повернення речі хазяїнові.

В разі знайдення особою знахідки обов'язок виплатити винагороду виникає у особи, яка публічно обіцяла винагороду з моменту передачі результату – знахідки. При цьому, винагорода виплачується саме в тому розмірі, який був зазначений в оголошенні. Не врегульованим залишається питання про речі, які самі по собі мають низьку вартість, проте представляють велику цінність для її власника. З метою найповнішого захисту прав особи, яка знайшла річ, пропонується доповнити ч. 2 ст. 339 ЦК України абзацом наступного змісту: «Якщо знайдена річ являє цінність тільки для особи, уповноваженої на її одержання (особисті листи, щоденники, фотографії тощо), розмір винагороди визначається за згодою із цією особою». Крім того, треба враховувати, що право на одержання винагороди не виникає, якщо особа, яка знайшла загублену річ, не заявила про знахідку або вчинила спробу її приховати.

ВИСНОВКИ

У **Висновках** викладені основні найбільш важливі науково-теоретичні та практичні результати, отримані на основі проведеного дослідження.

Основними результатами, висновками та рекомендаціями є такі положення.

1. Знахідка належить до первісних способів набуття права власності, оскільки для неї не характерний «перехід права», для набуття права власності на знахідку не є необхідною наявність відповідного права в попереднього власника речі.

2. Знахідка має бути віднесена до універсальних способів, оскільки на знахідку право власності можуть набути юридичні та фізичні особи, територіальна громада, держава (якщо річ знайшли державні органи). Щодо поділу способів набуття права власності на ті, для яких характерне володіння і не характерне, то знахідка відноситься до способів набуття права власності, які пов'язані з володінням.

3. Під знахідкою у цивільному праві можна розуміти: 1) саме ту безхазяйну річ, яка була знайдена; 2) виявлення загубленої речі – юридичний факт – вчинок; 3) фактичне заволодіння річчю як односторонній набувальний акт (юридичний факт) – окупація (заволодіння); 4) юридичний склад, який лежить в основі виникнення права власності у особи – заволодіння, набуття права власності через 6 місяців з моменту знайдення речі при дотриманні вимог ст. 338 ЦК України.

4. Знахідка як безхазяйна річ має такі ознаки: 1) це втрачена річ, тобто річ, що вийшла з володіння, фактичного панування особи без її волі, при цьому, правове значення має не те, знає або не знає власник, де знаходиться його річ, а те, знає або не знає особа, яка знайшла річ її власника, а також і його волю відносно речі; 2) предметом знахідки може бути лише рухоме майно і воно має бути втраченим; 3) це річ, власник якої невідомий.; 4) при знахідці випадковість має місце як на стороні того, хто втратив, так і на стороні того, хто знайшов річ; 5) попередній власник зберігає право власності на цю річ і вправі вимагати її повернення від незаконних власників у 6-місячний строк від дня знайдення речі, після спливу цього строку – втрачає право вимагати річ за будь-яких умов, якщо особа, яка знайшла річ виконала всі умови, вказані у ст.ст. 337-338 ЦК України; 6) при знахідці неможливо встановити, яким чином вона вийшла з чийого б то не було володіння.

5. Визначення у ст. 335 ЦК України безхазяйної речі вимагає уточнення иаким чином: безхазяйною є річ, яка не має власника, власник якої невідомий або від права власності на яку власник відмовився.

6. Знахідка тягне за собою двоякий наслідок. Якщо власник знайденої речі не виявиться протягом встановленого законом часу, то право власності на неї здобуває особа, яка знайшла (речовий наслідок). Якщо ж власник знайденої речі з'явиться вчасно, то особа, яка знайшла, зберігає лише право вимагати винагороди, якщо знайдена річ була предметом публічної обіцянки винагороди (зобов'язальний наслідок).

7. Особа, яка знайшла загублену річ (знахідку) не стає її власником автоматично, для цього їй потрібні певні підстави – юридичні факти, вказані у ст.ст. 337-338 ЦК України. Знахідка, як дія (вчинок), а також наступне заволодіння річчю (односторонній правочин), самі по собі не ведуть до виникнення права власності в особи, яка знайшла річ. Норми про знахідку, у першу чергу, захищають інтереси власника загубленої речі й спрямовані на відновлення володіння річчю ним самим або іншої уповноваженої особи. Тільки у випадку, якщо власник не буде встановлений або річ не буде затребувана особою, яка має на неї законне право, особа, яка знайшла річ, зможе звернути знахідку у свою власність.

8. Особа, яка знайшла річ, має бути добросовісною. Але визначення добросовісності (особа не знає і не повинна знати про відсутність у неї права на майно) для знахідки є не зовсім прийнятним, оскільки особа, яка знайшла річ, знає, що річ кимось загублена, тобто, що у речі, напевне є власник. Добросовісність особи, яка знайшла річ, виявляється у здійсненні нею дій, спрямованих на виявлення власника та виконання інших вимог, вказаних у ст. 337 ЦК України.

9. Зобов'язальний наслідок знахідки полягає у тому, що особа, яка знайшла річ, зберігає лише (якщо з'явиться власник речі) право: 1) вимагати від особи, якій вона повернута, або особи, яка набула право власності на неї, відшкодування необхідних витрат, пов'язаних із знахідкою (зберігання, розшук власника, продаж речі тощо – ч. 1 ст. 339 ЦК України); 2) вимагати від її власника (володільця) винагороди за знахідку в розмірі до двадцяти відсотків вартості речі (ч. 2 ст. 339 ЦК України); 3) вимагати винагороди, якщо знайдена річ була предметом публічної обіцянки винагороди на умовах публічної обіцянки (ч. 3 ст. 339 ЦК України).

10. Запропоновано низку змін до положень чинного цивільного законодавства з метою вдосконалення правового регулювання набуття права власності на знахідку.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

1. Вороніна Н.В. Порядок набуття права власності на знахідку /Н.В. Вороніна //Актуальні проблеми держави і права: Зб. наук. праць. – 2008. – Вип. 41. – С. 109–114.
2. Вороніна Н.В. Поняття знахідки у цивільному праві /Н.В. Вороніна //Актуальні проблеми держави і права: Зб. наук. праць. – 2008. – Вип. 42. – С. 161–166.
3. Вороніна Н.В. Способи набуття та припинення права власності /Н.В. Вороніна //Актуальні проблеми держави і права: Зб. наук. праць. – 2009. – Вип. 51. – С. 60–65.
4. Вороніна Н.В. Підстави набуття права власності /Н.В. Вороніна //Матеріали Міжнародної наукової конференції «Життя І.В. Шерешевського як духовна єдність між поколіннями юристів» (присвячено 120-річчю від дня народження). – О.: Фенікс. – 2008. – С. 134–136.
5. Вороніна Н.В. Співвідношення понять «знахідка» та «безхазяйне майно» /Н.В. Вороніна //Правове життя сучасної України: Тези доповідей міжнародної наукової конференції професорсько-викладацького і аспірантського складу. – О.: Фенікс. – 2009. – С. 378–379.
6. Вороніна Н.В. Суб'єкти права на знахідку /Н.В. Вороніна //Збірник тез наукових робіт IV Міжнародної цивілістичної наукової конференції студентів та аспірантів. – О.: Фенікс. – 2009. – С. 301–303.

АНОТАЦІЯ

Вороніна Н.В. Набуття права власності на знахідку за цивільним правом України – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.03 – цивільне право і цивільний процес; сімейне право; міжнародне приватне право. – Одеська національна юридична академія, Одеса, 2010.

Дисертація присвячена дослідженню проблем набуття права власності на знахідку за цивільним правом України. Проаналізовано питання розвитку вітчизняного та зарубіжного законодавства щодо врегулювання набуття права власності на знахідку, а також спеціальну літературу з відповідної проблематики. Детально досліджено визначення поняття знахідки у цивільному праві, а також встановлення співвідношення термінів «спосіб» та «підстава» набуття права власності на знахідку.

Аналіз правової природи знахідки дозволив уточнити її поняття. Запропоновано наступні значення терміну «знахідка»: 1) безхазяйна річ, яка була знайдена; 2) виявлення загубленої речі – юридичний факт – вчинок; 3) фактичне заволодіння річчю як односторонній набувальний акт (юридичний факт) – окупація (заволодіння); 4) юридичний склад, який лежить в основі виникнення права власності у особи – заволодіння, набуття права власності через 6 місяців з моменту знайдення речі при дотриманні вимог ст. 338 ЦК України.

Детальному аналізу піддано також встановлення ознак знахідки як безхазяйної речі особливого роду. Особливу увагу приділено дослідженню речового та зобов'язального наслідків знахідки.

Сформульовано пропозиції щодо вдосконалення низки норм чинного законодавства з питань врегулювання знахідки та набуття права власності на неї.

Ключові слова: знахідка, безхазяйне майно, підстави, способи набуття, право власності.

АННОТАЦИЯ

Воронина Н.В. Приобретение права собственности на находку по гражданскому праву Украины. – Рукопись.

Диссертация на соискание научной степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.03 – гражданское право и гражданский процесс; семейное право; международное частное право. – Одесская национальная юридическая академия, 2010.

Диссертационная работа посвящена исследованию вопросов приобретения права собственности на находку по гражданскому праву Украины. В работе дан обзор научных трудов, касающихся проблематики диссертационного исследования и определено состояние правовых аспектов приобретения права собственности на находку в гражданском праве Украины. Анализ правовой природы находки позволил дать ее уточненное понятие. В частности, предложены такие значения термина «находка»: 1) безхозная вещь, которая была найдена; 2) находка утраченной вещи это – юридический факт – поступок; 3) фактическое завладение вещью как односторонний акт приобретения (юридический факт) – оккупация (завладение); 4) юридический состав, лежащий в основе возникновения права собственности у лица – завладение, приобретение права собственности через 6 месяцев с момента нахождения вещи при соблюдении требований ст. 338 ГК Украины.

Исследуются гражданско-правовые вопросы, связанные с определением находки как бесхозной вещи. Установлено, что находку как бесхозную вещь характеризуют такие признаки: 1) это потерянная вещь, которая вышла из-под владения лица без его воли; 2) предметом находки может быть лишь движимое имущество и оно должно быть утеряно; 3) это вещь, собственник которой неизвестен; 4) при находке случайность имеет место как на стороне утратившего, так и на стороне нашедшего вещь; 5) предыдущий собственник сохраняет право собственности на вещь и вправе требовать ее возвращения от незаконных собственников в 6-ти месячный срок с момента находки вещи. После истечения этого срока он теряет право требования вещи, если лицо, нашедшее вещь, выполнило все условия, указанные в ст.ст. 337-338 ГК Украины; 6) при находке невозможно установить, каким образом вещь вышла из чьего-либо владения.

Установлено, что находка влечет за собой двойное последствие. Если собственник найденной вещи не будет выявлен в течение установленного законом времени, право собственности на нее приобретает лицо, нашедшее вещь (вещное последствие). Если же собственник найденной вещи вовремя появится, то лицо, нашедшее вещь, сохраняет лишь право требовать вознаграждения (обязательственное последствие). Исследованы также вопросы соотношения находки с другими видами бесхозного имущества, особенности способов и оснований приобретения права собственности на находку.

В диссертации сформулированы предложения по совершенствованию норм действующего законодательства, по вопросам урегулирования находки и приобретения права собственности на нее.

Ключевые слова: находка, бесхозное имущество, основания, способы приобретения, право собственности.

SUMMARY

Voronina N. Acquiring the right of property of a finding according to the civil law of Ukraine – Manuscript.

Dissertation for obtaining the scientific degree of Candidate of Legal Sciences in speciality 12.00.03 – civil law and civil procedure; family law; private international law. - Odessa national academy of law, Odessa, 2010.

Dissertation is devoted to the problems of acquiring the right of property of the findings according to the civil law of Ukraine. Issues of the development of national and foreign legislation on regulation of acquiring the right of property of the findings are analyzed as well as specialized literature on the relevant topic. The definition of the findings is being researched in detail. Also the relation of the terms «method» and «cause» of acquiring the right of property of the findings is determined.

Analysis of the legal nature of the findings allowed to specify its definition. The following meanings of the term «finding» are proposed: 1) no one's thing which was found; 2) detection of a lost thing – legal circumstance – act; 3) actual occupation of a thing as a unilateral act of acquisition (legal circumstance) – occupation; 4) legal structure underlying the emergence of person's right of property - occupation, acquiring the right of property in 6 months from the moment when a thing was found under condition of compliance the requirements of article 388 of the Civil Code of Ukraine. Determining characteristics of the finding as no one's thing of a special kind is being also thoroughly examined. Particular attention is paid to study proprietary and obligatory consequences of the finding.

Propositions to improve the number of rules of current legislation on regulation of the finding and acquiring the right of property of it are formulated.

Keywords: finding, no one's things, causes, methods of acquiring, the right of property.